

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ БІБЛІОТЕКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

Особливу роль у розширенні доступу науковців до інформації відіграють електронні бібліотеки, які забезпечують подання інформаційних ресурсів в електронному вигляді. Вони на даний момент є частиною освітнього інформаційного простору, а також національного бібліотечно-інформаційного фонду країни [1].

Незважаючи на значну кількість напрацювань щодо розробки та впровадження електронних бібліотек, малодослідженими залишаються питання теоретичного обґрунтування (ЕБ) соціально-психологічних аспектів використання електронної бібліотеки як інноваційного нововведення в науковій установі Національної академії педагогічних наук України (НАПН України).

Спірін О.М. зазначає, що сучасні наукові дослідження потребують інтеграції гетерогенної інформації з різних джерел. Тому при проектуванні електронних бібліотек постає проблема побудови моделі, яка б найбільш відображала вимоги та потреби наукової спільноти. Розподілена система електронних бібліотек НАПН України є науково-освітньою. Крім наукових та освітніх колекцій, бібліотека може містити й колекції адміністративних документів. Освітня та наукова складова розподіленої системи ЕБ призначається для забезпечення наукового і навчального процесу [1].

Основним критерієм оцінки ефективності функціонування електронної бібліотеки НАПН України є якість наданої користувачам інформації, а отже, цілі створення зазначеної бібліотеки визначаються суспільною потребою – це вільний доступ і збереження та розподіл інформаційних ресурсів. Інформаційними ресурсами в даному випадку є наукові публікації (монографії, посібники, підручники, збірники, журнали, статті, тези, доповіді, відео та аудіо матеріали, мультимедійні презентації та ін.) тут – предмет споживання.

Проаналізувавши практику впровадження ЕБ в Інституті інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України виділяємо кілька соціально-психологічних аспектів, врахування яких дозволить передбачати і послаблювати негативні явища у процесі впровадження електронної ЕБ в інші наукові установи.

Особливістю впровадження електронної бібліотеки є те, що суб'єктами нововведення в цьому випадку мають стати всі без винятку наукові співробітники НАПН України, незалежно від їх обов'язків. Індивідуальне ставлення наукових співробітників до нововведення не може не відобразитися на їхніх судженнях, очікуваннях, настроях і діях. Це ставлення інколи призводить до різко протилежних позицій співробітників – від енергійної підтримки ідеї впровадження електронної бібліотеки НАПН України до впертого опору нововведенню, обумовленого певними психологічними бар'єрами [2]. Формування групової психології у ставленні до нововведень пов'язане з суперечливим характером самого процесу нововведень, тому виникнення подібних бар'єрів варто розглядати як цілком закономірне явище.

Недооцінювання чи ігнорування психологічних бар'єрів, які виникають при

впровадженні ЕБ, може звести нанівець всі зусилля розробників. Важливим є не тільки розуміння об'єктивних закономірностей психологічних бар'єрів, але й бачення їх певної користі, які зможуть «очищувати» це нововведення від можливих забруднень, тобто невдалих або неприйнятних для кожної конкретної організації рішень [2]. Впроваджуючи ЕБ НАПН України не можна не враховувати психологію науковців і навіть вік людей.

Впровадження ЕБ НАПН України передбачає, що до процесу створення і «наповнення» мають бути залучені всі співробітники наукових установ НАПН України. А це в свою чергу вказує на необхідність усунення і подолання вкорінені у вітчизняній практиці психології навмисного відчуження та утриманства [2].

Впровадження ЕБ НАПН України тривалий процес, оскільки різкі, революційні нововведення в цьому випадку не доречні. Важливо пам'ятати, що для більшості наукових установ у підході до проблеми впровадження ЕБ переважає швидше психологічний, ніж соціальний аспект. А тоді, коли мова йде про психологію, будь-яка поспішність не тільки не бажана, а і навіть небезпечна. Тобто, впровадження електронної бібліотеки НАПН України і її «наповнення» – тривала копітка робота, але цікава. Адже її «наповнення» пов'язане з необхідністю підвищувати свою ІКТ-компетентність, набуттям нових навичок, з освоєнням прогресивних методів передачі та збереження інформації. Для більшості наукових працівників діяльність з освоєння ЕБ НАПН України – це творча робота, хоч і здається на перший погляд копіткою і рутинною, оскільки дає можливість більш широко представити свої наукові публікації з вільним доступом, що підвищить кількість цитувань. Електронна бібліотека НАПН України надає науковим співробітникам реальну перспективу поширювати свій науковий доробок, та долучити його до досягнень світової науки і практики [2].

Створення сприятливого соціально-психологічного клімату для впровадження ЕБ НАПН України включає в себе: 1) створення «стартового майданчика»; 2) передбачення природи змін; 3) підтримка нововведення [2]; 4) врахування поведінкових факторів; 5) залучення до прийняття рішень.

Перешкодами для впровадження ЕБ НАПН України є: недостатній рівень ІКТ-компетентності наукових співробітників; недостатня інформованість щодо нововведення та його переваг для наукових установ та кожного науковця; відсутність часу.

Впровадження будь-яких нововведень виступає здебільшого не технічним, а соціальним і психологічним процесом. Поспішне впровадження нововведення викликає значно більший опір у порівнянні з нововведеннями, що вводяться поступово.

Список використаних джерел

1. *Спірін О.М.* Проектування системи електронних бібліотек наукових і навчальних закладів АПН України / О.М. Спірін, В.М. Саух, В.А. Резніченко, О.В. Новицький // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2009. – №6 (14). – Режим доступу до журналу: <http://www.ime.edu.ua.net/em.html>.

2. *Шаповал М.І.* Соціально-психологічні аспекти впровадження стандартів ДСТУ ISO 9000 в організаціях України / Менеджмент якості: навч. посіб. [Електронний ресурс] / Шаповал М.І. – Київ, 2007. – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-text-9746.html>.